

Dějiny evropské integrace I

Martin Kovář, Václav Horčíčka

TRITON

Dějiny do kapsy

Martin Kovář, Václav Horčíčka
Dějiny evropské integrace I

Martin Kovář, Václav Horčíčka
Dějiny evropské integrace I

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

autoři:

doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D.

recenzent:

prof. PhDr. Vladimír Nálevka, CSc.

© Martin Kovář, Václav Horčíčka, 2005

© Triton, 2005

Cover © Eva Bystrianská, 2005

Vydalo Nakladatelství TRITON

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.triton-books.cz

ISBN 80-7254-731-3

Obsah

Úvod	11
------------	----

První kapitola

Kořeny evropské integrace

(Od počátků „evropské myšlenky“

do konce druhé světové války)	15
--	-----------

Počátky „evropské myšlenky“	16
-----------------------------------	----

„Evropská myšlenka“ mezi světovými válkami	23
--	----

Idea „jednotné Evropy“ za druhé světové války	31
---	----

Druhá kapitola

Počátky evropské spolupráce

(Od konce druhé světové války do roku 1949)	39
--	-----------

Studená válka, Spojené státy americké a Evropa	40
--	----

Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci	49
---	----

Euroatlantické partnerství: Západní unie a NATO	52
---	----

Integrace odspodu:

Evropská hnutí v letech 1945–1949	59
---	----

Politické sdružení: Rada Evropy	64
---------------------------------------	----

Benelux a Skandinávie	67
-----------------------------	----

Třetí kapitola

Počátky evropské integrace

(Schumanův plán a Evropské společenství

uhlí a oceli, 1950–1952)	71
---------------------------------------	-----------

Schumanův plán: jeho vznik a struktura	72
--	----

Evropské společenství uhlí a oceli v činnosti	87
---	----

Čtvrtá kapitola

Neúspěšné pokusy o vojenskou a politickou integraci Evropy (Evropské obranné společenství, Evropské politické společenství, Západoevropská unie, 1950–1954)	92
Francouzská „třetí cesta“:	
Evropské obranné společenství	93
Zdánlivý úspěch federalistů:	
Evropské politické společenství	99
Ztroskotání Evropského obranného společenství	101
Západoevropská unie	103

Pátá kapitola

Druhá fáze evropské integrace (Evropské hospodářské společenství a Euratom, 1955–1959)	109
Nový začátek: Messinská konference a zpráva Spaakova výboru	110
Vznik Euratomu a Evropského hospodářského společenství	116
Evropská společenství v praxi	127

Šestá kapitola

Hledání alternativ (Skandinávská spolupráce, britský pokus o ustavení „světové zóny volného obchodu“ a Evropské sdružení volného obchodu, 1955–1961)	130
Skandinávská varianta	131
Evropská společenství a Velká Británie	133
Slepá ulička: Evropské sdružení volného obchodu	140

Závěr	145
Chronologická tabulka	148
Doporučená literatura	150

Úvod

Třebaže většina veřejnosti vnímá evropskou integraci jako proces, který začal až po skončení druhé světové války a jehož důležitá etapa v jistém smyslu právě nyní vrcholí (vstup České republiky do Evropské unie, otázka přijetí nových členů EU a schvalování ústavy EU), jsou jeho kořeny ve skutečnosti mnohem hlubší; další osudy jsou pak – navzdory převažujícím optimistickým prognózám – otevřené nesčetným variantám. Prudkost diskusí, jež se na toto téma vedou, by proto neměla nikoho překvapit.

Skutečná integrace našeho kontinentu sice probíhá již déle než padesát let, ale přesto jde o velmi živé dění, které má značný vliv na svět, jenž nás obklopuje. Přejeme si žít v Evropě ovládané duchem nadnárodní spolupráce, anebo klademe důraz na osvědčené hodnoty samostatné národní a státní existence? Jsme-li stoupenci sjednocené Evropy, jakou podobu by měla mít? Odpovědi na tyto otázky hledáme podobně, jako je hledaly minulé generace obyvatel našeho kontinentu. Dobové souvislosti se ovšem mění. Zatímco na počátku 50. let se Evropané takto ptali v atmosféře stupňující se studené války, dnes máme co do činnosti s rostoucí hrozbou terorismu; kromě toho se musíme vyrovnávat s výzvami, jež přináší pokračující proces globalizace. Léč na neduhy starého kontinentu však – stejně jako tehdy – mnozí spatřují v prohlubující se spolupráci evropských národů.

Kvalifikovaná odpověď na otázky zásadního významu vyžaduje od každého poctivou rozvahu, založenou na dostatku odpovídajících informací, které ale vždycky nejsou k dispozici. Další problém představuje složitost tématu. Kdo má dnes čas studovat tisíce stran smluv a jiných zásadních dokumentů vyprodukovaných v průběhu integračního procesu? Málokdo je ochoten číst obsáhlé či vysoce specializované historické studie. Doslova zavaleni informacemi požadujeme rychlou a výstižnou zprávu, již vědecké práce nemohou a ani nechtějí nabídnout. Veřejnost je tak odkázána na zprostředkování politiků, kteří se nezřídka uchylují k účelové argumentaci s pochybnou informační hodnotou.

Z tohoto důvodu jsme se snažili poskytnout co nejširší čtenářské veřejnosti základní přehled o dosavadním postupu evropské integrace. Po krátké rekapitulaci „prenatální fáze“ vývoje integračního procesu jsme se soustředili na jeho vývoj po druhé světové válce, kdy rychle akceleroval. Skutečnost, že náš text vychází v edici nazvané Dějiny do kapsy, jasně naznačuje, že jsme neměli ambici napsat vyčerpávající odbornou studii; místo toho jsme se věnovali základním vývojovým tendencím a klíčovým problémům integračního procesu. Chtěli jsme také rozptýlit některé mýty, jimiž je sjednocování kontinentu obklopeno. Na otázky vyplývající z textu nenabízíme autoritativní odpověď; šlo nám zejména o to poskytnout pomoc při hledání důležitých informací a při formulování vlastního stanoviska. Zda se nám tento cíl podařilo naplnit, nechť posoudí čtenáři sami.

Na závěr úvodního slova prvního svazku *Dějiny evropské integrace*, jenž je doveden do počátku 60. let minulého století, bychom rádi poděkovali profesorovi Vladimíru Nálevkovi, vedoucímu Semináře nejnovějších dějin Ústavu světových dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, který byl pečlivým čtenářem naší knížky a jehož cenné připomínky a doporučení jsme rádi vzali v potaz.

Martin Kovář a Václav Horčíčka

Kořeny evropské integrace (OD POČÁTKŮ „EVROPSKÉ MYŠLENKY“ DO KONCE DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY)

Psát o dějinách evropské integrace by bylo sotva možné bez zmínky o osobnostech a institucích, které se myšlenky „evropanství“ věnovaly nejen v první polovině minulého století, ale i ve starších obdobích. Možností, kde bychom mohli začít hledat „kořeny“ evropské integrace, je nespočet. Historikové, filozofové, ekonomové, novináři, politologové i politikové samotní nás v dnešní dynamické době takřka nepřetržitě bombardují svými názory, analýzami minulého a předpověďmi budoucího vývoje. Ohlédnutí za historií složitého evropského integračního procesu, za nejstaršími předchůdci a propagátory „evropské myšlenky“ se tak logicky liší v závislosti na tom, kdo se do minulosti ohlíží, s jakým cílem tak činí a jakým zájmům či institucím slouží (případně, přesněji řečeno, kým nebo z jakých fondů je placen).

Z tohoto důvodu nejsou výjimkou práce zdůrazňující, přirozeně v moderních souvislostech, již antické dědictví, zejména tzv. „řecký odkaz“, úlohu Středomoří jako šířitele evangelia, a tedy význam křesťanství.